

YTÜ ÖRNEĞİNDE İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ STAJ SÜREÇLERİNDE STAJYERLERİN KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER

Mustafa Sinan Yardım*, Betül Değer**

Özet

Mesleki stajlar, İnşaat mühendisliği eğitim sürecinin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Eğitim-öğretim dönemlerinde alınan teorik bilgilerin pekiştirilmesine ve teorik eğitimin pratikteki karşılığının özümsemesine bu aşamanın katkısı büyüktür. Verimli ve kaliteli staj çalışmaları, inşaat mühendisi adaylarının bir mesleki bakış açısına erişmelerini ve gelecekteki meslek hayatlarında karşılaştıkları durumlara iyi bir ön hazırlık sağlamaktadır. Bununla beraber, inşaat mühendisliği eğitimi alan öğrencilerin bu süreçlerde birçok problemle karşılaştıkları bilinmektedir. Bu çalışmada, inşaat mühendisliği eğitimindeki staj süreçlerinde, meslek adayı öğrencilerin karşılaştıkları problemler, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü özelinde incelenmiştir. Öğrencilere uygulanan staj anketi sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: İnşaat mühendisliği stajı, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü, stajlarda karşılaşılan problemler.

Giriş

Stajlar, lisans eğitim-öğretiminde alınan teorik ve uygulamalı bilgileri pekiştirmek için öngörülmüş ve bu devrenin bir parçası sayılan; öğretim süreci içinde, zamanı, süresi ve konusu, ilgili lisans özelliklerine ve gereklerine göre belirlenebilen, özel veya kamu işyerlerinde yapılan uygulama çalışmalarıdır. Teorik eğitim-öğretim sürecinin tamamlayıcısı niteliğindeki stajlar, ilgili meslek adaylarının (bildiri özelinde, mühendis adaylarının) meslek hayatına girişlerinde ilk aralanan kapıdır.

Günümüzde inşaat mühendisliği eğitiminde, mesleki stajlar önemini korumaya devam etmektedir. İnşaat mühendisliğindeki gelişmeler günden güne artış kaydederken, mühendis adayları için staj faaliyeti ve gereksinimi daha da önem kazanmaktadır. Verimli ve kaliteli staj çalışmaları, öğrencilerin mesleki bakış açısına erişmelerini ve gelecekte

* Yrd. Doç. Dr., E-Posta: yardım@yildiz.edu.tr

** Araş. Gör., E-Posta: bdeger@yildiz.edu.tr

Yıldız Teknik Üniversitesi, İnşaat Mühendisliği Bölümü, Ankara

karşılaşacakları pek çok yeni gelişme ve durum için, iyi bir ön hazırlık fırsatı sunmaktadır. Staj süreçlerinin, üniversite, öğrenci ve işveren olmak üzere 3 saçı ayağı vardır. Bu çalışmada, öğrenci bakış açısıyla problemlerin anlaşılmasına gayret edilerek, inşaat mühendisliği eğitimindeki staj süreçlerinde, meslek adayı öğrencilerin karşılaştıkları problemler, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü özelinde incelenmiştir. Öğrencilere uygulanan staj anketi sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve bu çerçevede çeşitli öneriler sunulmuştur.

Diğer taraftan, son yıllarda Bologna Süreciyle ön plana çıkan gelişmelerden biri de, öğrenci merkezli eğitim yaklaşımlarına olan yönelimdir [1]. Bologna Süreci, 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir [2]. Bu süreçteki yeterlilikler çerçevesi, bir yükseköğretim kademesini başarı ile tamamlayan kişinin neleri bileceğini, neleri yapabileceğini ve nelere yetkin olacağını organize eden ve sınıflandıran bir yapıdır. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) Mühendislik Temel Alanı Yeterlilikleri ise, lisans düzeyi için akademik ve mesleki ağırlıklı olarak iki türde tanımlanmıştır [1]. Bu bildiride uygulanan ankette, söz konusu yeterlilikler arasında yer alan “yetkinlikler” kapsamındaki dört alt başlıkta (bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü yetkinlik) bulunan ve staj çalışmalarını da ilgilendirdiği düşünülen konulardan bazıları deneklere sorulmuştur. Seçilen ve soru haline getirilen bu konuları, staj süreçlerinin çıktıları olarak düşünmek mümkün görünmektedir.

Yöntem ve Kapsam

İnşaat mühendisliği öğrencilerinin staj çalışmalarında karşılaştıkları problemler hakkında fikir edinebilmek amacıyla YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü’nde üç kısımdan oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Anketin özellikle üçüncü kısmında, yıllar içinde karşılaşılan ve tarafımızdan izlenen çeşitli problemler belirli bir çerçevede sınıflandırılmıştır. Öğrenci odaklı olarak ortaya konan bu çerçevede, karşılaşılan problemler, staj başvurusunda, staj sırasında ve staj tamamlandıktan sonrası için sıralanmıştır.

Geçen yıllardaki kayıtlara dayanarak edinilen tecrübe çerçevesinde, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü’ne Mayıs-Temmuz dönemlerinde, yaz stajı için başvuruda bulunan öğrenci sayısı yaklaşık 500-550 adet aralığında değişmektedir. Anket, Haziran ve Temmuz aylarını kapsayan dönemde yaklaşık 500 öğrencinin başvuracağı kabul edilerek planlanmıştır. Buna göre, %95 güvenilirlik ve %3 hata payı ile temsil yeteneğine sahip örnek hacminin, 340 öğrenci olacağı hesaplanmıştır. Ancak, bu çerçevede, anket 2011 yılının Haziran ve Temmuz aylarında, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü öğrencilerinden 300 kişiye uygulanabilmiştir.

Bölüm kayıtlarının incelenmesiyle Mayıs ayında 63, Haziran ayında 405, Temmuz ayında 67 olmak üzere 535 başvuru yapıldığı belirlenmiştir. Buna göre anket sürecini kapsayan Haziran ve Temmuz aylarında 472 staj başvurusunda bulunulduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılan incelemede uygulanan anketlerden 31 tanesi çeşitli sebeplerde dolayı elenip, 269 tanesi kabul edilerek bu çalışmada değerlendirmeye alınmıştır. İnşaat Mühendisliği bölümündeki stajlar, öteden beri; yapı, hidrolik ve ulaştırma dallarında olmak üzere üç grupta yapılmaktadır. 2010 yılından itibaren geoteknik dalı da bu gruba dahil edilmiştir. Ancak, henüz eser miktarda geoteknik stajı başvurusu olduğu için bu çalışmada değerlendirilmeye alınmamıştır.

YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Staj Uygulama Esasları

YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nden mezun olacak her öğrencinin, *"Staj Uygulama Esasları"*na uygun olarak, farklı iki dönemde, farklı iki konuda staj yapma zorunluluğu vardır [3]. Staj yükümlülüğü bulunan öğrenci, staj işlemlerini tamamlamadığı sürece mezun olamamaktadır. Bütün derslerinden başarı sağlamış olan ve mezuniyeti için sadece stajları kalmış bulunan öğrenciler, aynı dönemde üst üste iki staj yapabilmektedirler.

Staj çalışmaları, lisans öğrenimi süresince, bir staj döneminde Yapı, Hidrolik, Ulaştırma ve Geoteknik konularından birinde, sahada (şantiyede), 30'ar iş gününden az olmamak üzere, toplam 60 iş günü yapılmaktadır. Bir dönemdeki 30 günlük staj, parçalı olarak yapılamamakta; öğrenciler her staj çalışması için ayrı bir staj defteri düzenlemektedirler. Bölüm tarafından uygun görülen konulardan biriyle ilk staja başlanabilmekte; konuların birbirine göre önceliği bulunmamaktadır. İlk stajını yapacak öğrencinin ilk dört yarıyıl derslerinin %80'ini almış olması gerekmektedir.

Stajlar, akademik tatillerde yapılmakta; resmî tatil günlerinde yapılan çalışmalar, staj süresinden kabul edilmemektedir. Ancak, haftada (Cumartesi dahil) en az iki serbest tam iş günü (öğrencinin saat 18.00 den önce dersinin olmadığı) bulunan, 6. yarıyılı tamamlamış veya programlarındaki tüm derslerinden başarı sağlamış olan öğrenciler, öğretim ile birlikte staj yapabilmektedirler. Ayrıca, bu durumdaki öğrenciler yılsonu sınav haftalarındaki boş günlerinde de staj yapabilmektedirler.

Bir hafta beş iş günü olarak kabul edilmekte; Cumartesi günü mesai yapılan işyerlerinde, bu gün de iş günü olarak dikkate alınmaktadır. Öğrencinin, saat 18.00'den önce dersi olmayan günleri de staj için tam iş günü sayılmaktadır.

Bölüm Staj Komisyonu, öğrencilerin staj yapacakları resmî ya da özel kuruluşlardaki staj yerlerinin niteliklerine, stajda özen gösterilecek ayrıntılara, staj türüne göre defterlerin düzenlenme biçimine, yapılan stajların uygun olup olmadığına ve diğer ayrıntılara ilişkin kararlar almakta, öğrencilere duyurulmasını ve uygulanmasını sağlamaktadır.

YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde staj yeri bulma sorumluluğu temelde öğrenciye aittir. Öğrencilerin kendileri tarafından sağlanıp, ilgili kurumdan staj yerinin ve konusunun belirtildiği bir yazı ile Bölüm Başkanlığı'na önerilen staj yerinin uygunluğuna, uygulanan esaslar çerçevesinde, staj komisyonu karar vermektedir. Stajyer kontenjanı bildiren ve talepleri Bölüm Başkanlığı'nca uygun görülen yurtiçi ve yurtdışındaki kamu ve özel işyerleri, konu, yer ve kontenjan belirtilerek, her yıl Bölüm panolarında ve Bölüm internet sayfasında ilan edilerek öğrencilere duyurulmaktadır. Ayrıca, staj çalışmasının en çok 30 iş günlük bir devresi, bölüm tarafından ihtiyaç gösterilmesi halinde, üniversite laboratuvarlarında, atölyelerinde veya uygulama araştırma merkezlerinde yapılabilmektedir. Bölüm, gerektiğinde, staj yerlerinde öğrencilerin çalışmalarını izleyebilmektedir.

Stajyer, staj süresince yaptığı çalışmaları ve edindiği bilgileri, bölümün kendi *"Staj Uygulama Esasları"*na göre bir staj defterine kaydetmektedir. Staj defterinin her sayfası, staj yeri yetkilisi/sorumlusu mimar veya mühendis tarafından resmi mühür ve imza ile onaylanmakta; ayrıca, staj defteri içeriğinin bir kopyası elektronik ortamda, bölüm uygun gördüğü formatta hazırlanıp, bir CD'ye kaydedilmektedir. Stajını tamamlayan her öğrenci, staj defterine ek olarak ayrıca bir *"Staj Raporu"* düzenlemektedir. Bu rapor, 750-1000 kelime arasında, İnşaat Mühendisliği Bölümü Bitirme Ödevi Yazım Kılavuzunda verilen sayfa/paragraf düzeni ile Türkçe yazım ve noktalama kurallarına uygun olarak

hazırlanmış şekilde ve stajyerin staj çalışması boyunca edindiği kişisel izlenimlerini ifade edeceği, özgün bir yazı olması istenmektedir. Staj belgeleri, Türkçe hazırlanmakta; ancak, stajını yurt dışında yapacak olanlar İngilizce de hazırlayabilmekte ve de bu belgelerin gerektiğinde noter tasdikli tercümelerinin sağlanmasından öğrenci sorumlu olmaktadır.

Öğrenciler, staj evrakını, stajın bitim tarihinden itibaren en geç 1 ay içinde; Bölüm Başkanlığı'ndan alacakları ve dolduracakları formla birlikte Bölüm Sekreterliğine teslim etmektedirler. En geç 1 ay içerisinde teslim edilmeyen staj defteri ve evrakı değerlendirmeye alınmamaktadır. Staj komisyonu, zamanında teslim edilen staj defteri ve eklerini bir ay içinde inceleyerek, gerekirse mülakat yaparak, stajın hepsini ya da bir kısmını kabul ya da red etmekte ya da düzeltme isteyebilmektedir. Düzeltmeler 1 ay içinde tamamlanmaz ise, staj reddedilmiş sayılmakta; bir kısmı veya tamamı reddedilen staj, aynı hükümler doğrultusunda yeniden yaptırılmaktadır.

YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Staj Anketi

Haziran-Temmuz 2011 döneminde uygulanan staj anketi aşağıdaki gibi ana hatlarıyla üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, öğrenci ve stajının özellikleri ile ilgili bazı bilgiler istenmiştir (ilk 5 soru). İkinci bölümde, stajlardan elde edilen kazanımların, Bologna süreci Mühendislik Temel Alanı Yeterlilikleri içindeki yetkinliklerle ilişkili bazı konular bağlamında neler olduğu sorulmuştur (6-11. sorular). Üçüncü bölümde (12 ve 13. soru) ise staj başvurusunda, staj sırasında ve staj tamamlandıktan sonra karşılaşılan problemler hakkındaki bilgiler istenmiştir. Son olarak da stajın gerekli olup olmadığı sorulmuştur (14. soru).

I. Stajyer öğrenci ve staj yeri ile ilgili sorular:

- 1) *Şu an, İnşaat Mühendisliği Bölümü'ndeki kaçınıcı yarıyılındasınız?*
- 2) *Numaranızın ilk beş hanesini yazınız.*
- 3) *Bu döneme kadar zorunlu stajlarınızdan birini yaptınız mı?*
Evet ☐ Hayır ☐
- 4) *Cevabınız "Evet" ise dönemini, türünü, kamu/özel sektör durumunu ve staj yerinin ne şekilde bulunduğunu belirtiniz.*
Dönemi:
Yapı ☐ Hidrolik ☐ Ulaştırma ☐
Kamu Sektörü ☐ Özel Sektör ☐
Kendim ☐ Bölüm Kanalıyla ☐ İMO Kanalıyla ☐
- 5) *Bu dönem (2010-2011-Yaz) yapacağınız stajınızı, türünü, kamu/özel sektör durumunu ve staj yerinin ne şekilde bulunduğunu belirtiniz.*
1. Stajımı ☐ 2. Stajımı ☐ Kalan her 2 stajımı ☐
Yapı ☐ Hidrolik ☐ Ulaştırma ☐
Kamu Sektörü ☐ Özel Sektör ☐
Kendim ☐ Bölüm Kanalıyla ☐ İMO Kanalıyla ☐

II. Stajlardan elde edilen kazanımlarla ilgili sorular:

- 6) *Stajınız/stajlarınız sırasında, çalıştığınız şantiyedeki iş konusu ile ilgili, mesleki bilgi*

edinebildiğinizi düşünüyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐

- 7) Stajınız/stajlarınız, “yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci; bilgiye erişim, teknoloji uygulamalarındaki gelişmeleri izleme ve kendini sürekli yenileme” konularında size katkı sağladı mı?

Evet ☐ Hayır ☐

- 8) Stajınız/stajlarınız, “mühendislik çözümlerinin ve uygulamalarının evrensel ve toplumsal boyutlardaki etkilerinin bilincine ulaşmanıza; girişimcilik ve yenilikçilik konularının farkına varmanıza ve çağın sorunları hakkında bilgi sahibi olmanıza” katkı sağladı mı?

Evet ☐ Hayır ☐

- 9) Stajınız/stajlarınız, “bireysel olarak ve çok disiplinli takımlarda etkin olarak çalışma becerisi kazanmanıza” katkı sağladı mı?

Evet ☐ Hayır ☐

- 10) Stajınız/stajlarınız, “mesleki, etik ve sosyal sorumluluk bilincine erişme” konusunda size katkı sağladı mı?

Evet ☐ Hayır ☐

- 11) Stajınız/stajlarınız, “mesleki uygulamalarda çevre ve iş güvenliği konularını gözetme” konularında size katkı sağladı mı?

Evet ☐ Hayır ☐

III. Staj problemleriyle ilgili sorular:

- 12) Staj konusunda her hangi bir problemle karşılaştınız mı/karşılaşıyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐

- 13) Cevabınız “Evet” ise aşağıda önem sırasını yanına yazarak belirtiniz.

A- Staj başvurusunda veya öncesinde karşılaşılan problemler:

- () ☐ 1- İstenilen türde staj yeri bulamama
 () ☐ 2- Bölüme staj başvuru süreçlerinin uzun olması
 () ☐ 3- Bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması

B- Staj sırasında karşılaşılan problemler:

- () ☐ 1- Staj yerindeki işverenin/mühendislerin ilgisizliği
 () ☐ 2- Staj sırasında şantiye alanına çıkartılmama
 () ☐ 3- Staj sırasında ücret alamama
 () ☐ 4- Staj sırasında barınma problemi
 () ☐ 5- Staj sırasında şantiyeye ulaşım problemi
 () ☐ 6- Staj sırasında iş güvenliği problemi

C- Staj tamamlandıktan sonra karşılaşılan problemler:

- () ☐ 1- Staj defteri hazırlarken doküman temin edememe
 () ☐ 2- Staj defterinin son teslim tarihinde yaşanan problemler
 () ☐ 3- Staj yaptırılmadan, staj defterinin doldurtularak onaylanmak istenmesi

- 14) Sizce İnşaat Mühendisliği eğitiminde zorunlu staj gerekli midir?

Evet ☐ Hayır ☐

Staj Anketinden Elde Edilen Bazı Bulgular

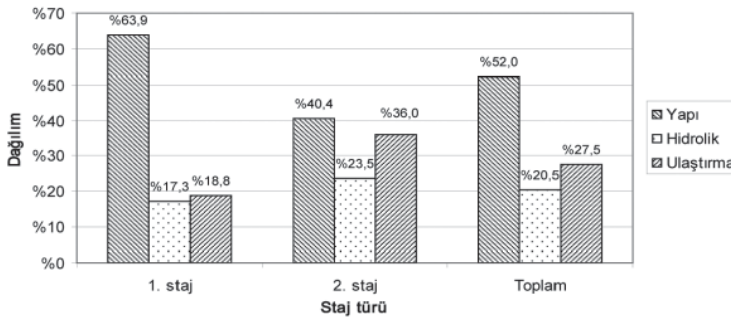
Ankete katılan öğrencilerin %49,4'ü 2010-2011 Yaz döneminde ilk defa staj yaparken, %50,6'sı ikinci stajlarını yapmaktadırlar.

2010 ve 2011 yaz dönemleri verilerine göre; stajların yaklaşık %40-45'i ikinci sınıfın sonunda, %35-40'ı üçüncü sınıfın sonunda, %10'u dördüncü sınıfın sonunda, geriye kalanı ise sonraki dönemlerde yapılmaktadır.

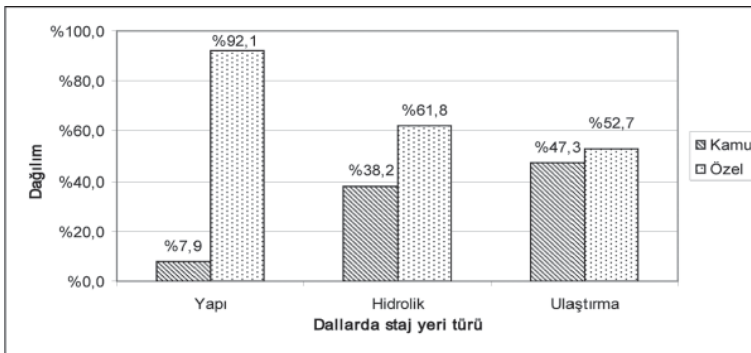
YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde en çok yapı stajı (%52), takiben ulaştırma (%27,5) ve hidrolik (%20,5) stajları tercih edilmektedir (Şekil 1). Diğer taraftan, öğrenciler ilk stajlarını da ağırlıklı olarak yapı dalında (%63,9) yapmaktadırlar. Bir mecburiyet olmamasına rağmen, bu seçimin temelinde, genelde ilk dönemlerdeki inşaat mühendisliği algısının yapı dalıyla özdeşleşmesinin yattığı söylenebilir. Ayrıca, öğrencilerin ilk dört yarıyıl da diğer dallarla ilgili daha az sayıda ders almalarının bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

YTÜ İnşaat Mühendisliği stajları ağırlıklı olarak (%75,1) özel sektör şantiyelerinde yapılmaktadır. Buna paralel olarak, özel sektörün yapı, hidrolik ve ulaştırma dallarındaki dağılımı da yüksektir. Ancak, ulaştırma stajlarında kamu sektörü payının (%47,3) oran olarak diğerlerinden daha fazla olduğu görülmektedir (Şekil 2).

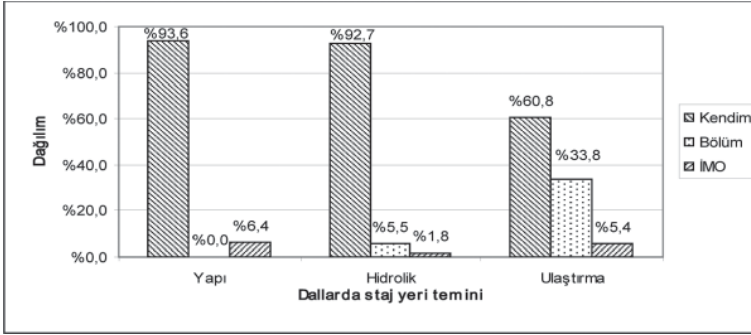
YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin %84,4'ü staj yerlerini kendileri temin etmektedirler. Staj yeri temininde bölümün payı %10,4, İMO'nun payı %5,2 düzeyindedir. Ulaştırma stajlarının %33,8'i ise bölüm kanalıyla temin edilmektedir (Şekil 3).

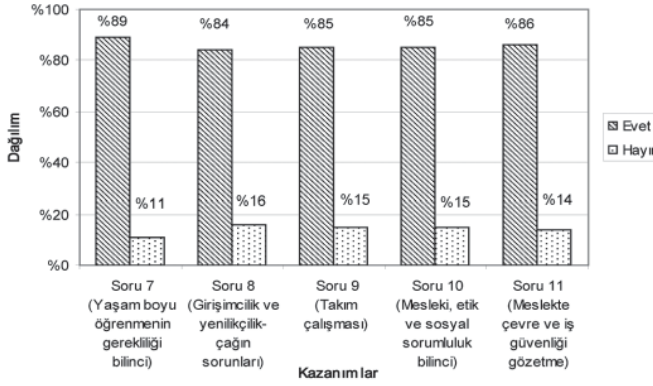
Şekil 1 Stajların türlere göre dağılımı

Şekil 2 Staj yeri türlerinin dallardaki dağılımı

Şekil 3 Staj yeri temin şekillerinin dallardaki dağılımı

Şekil 4 Stajlar sırasında elde edildiği düşünülen kazanımlar

Daha önce ilk stajlarını yapan öğrencilerin %97'si 6. sorudaki "stajları sırasında, çalıştıkları şantiyedeki iş konusu ile ilgili, mesleki bilgi edinebildiğini" bildirmiştir. Buna paralel olarak da, anketin sonundaki "Sizce inşaat mühendisliği eğitiminde zorunlu staj gerekli midir?" sorusuna verilen olumlu cevapların oranı %95 düzeyindedir.

Bologna süreci "yetkinlik" ölçütlerine göre elde edildiği düşünülen kazanımlar konusunda, ortalama %86 oranında olumlu cevap verildiği görülmüştür (Şekil 4). Ancak, birer staj çıktısı olarak değerlendirilebilecek bu kazanımların sağlık derecesini somut bir şekilde ölçmeye yönelik çalışmalar, bu bildiri sınırlarını aştığı için, bu aşamada ihtiyat payı ile yaklaşmak gerektiği kanaatindeyiz.

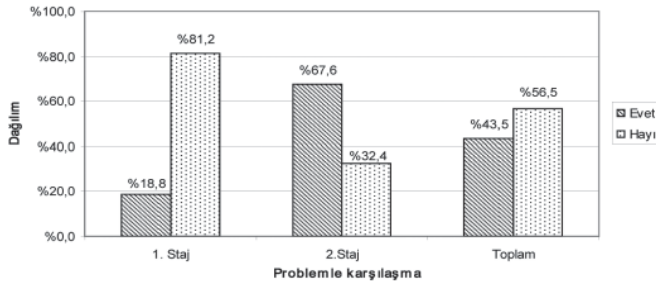
YTÜ Öğrencilerinin Staj Konusunda Karşılaştıkları Problemler

Ankette deneklerin tümüne yöneltilen "Staj konusunda herhangi bir problemle karşılaştınız mı/karşılaşıyor musunuz?" sorusuna (12. soru) genel itibarıyla %43,5 düzeyinde "evet", %56,5 düzeyinde "hayır" cevabı verilmiştir. İlk stajı için başvuruda bulunanlar, doğal olarak az problemle karşılaştıklarını, ikinci stajlarını yapanlar ise daha çok problemle karşılaştık-

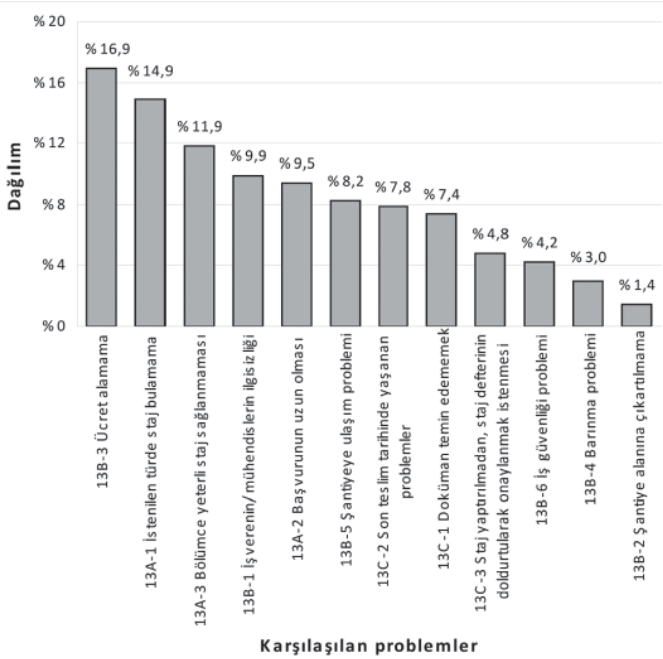
larını beyan etmişlerdir (Şekil 5). Problemlerin dağılımı ve önem sıraları, bu soruya “evet” cevabı veren kütleye göre belirlenmiştir.

Önem sırası dikkate alınmadan duruma bakıldığında; staj sırasında ücret alamama (%16,9), istenilen türde staj yeri bulamama (%14,9) ve bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması (%11,9) ilk üç sıradaki problemler olarak ifade edilmiştir (Şekil 6). Buna karşılık, staj yaptırılmadan, staj defterinin doldurtularak onaylanmak istenmesi, staj sırasında iş güvenliği problemi, barınma problemi, şantiye alanına çıkartılmama %5’in altındaki düzeylerle son dört sırada yer almaktadır.

Diğer taraftan, başvuru sürecinde, en çok karşılaşılan problem; istenilen türde staj yeri bulamamaktır (%41,1). Bunu %32,8 ile bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması ve %26,1 ile staj başvuru süreçlerinin uzun olması problemleri takip etmektedir. Paralel olarak, 1. sırada en çok karşılaşılan problem, istenilen türde staj yeri bulamama (%58,2);

Şekil 5 Staj süreçlerinde problemle karşılaşma durumu

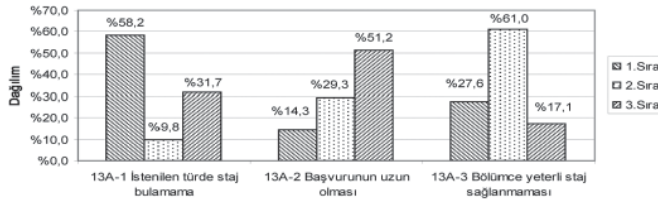

Şekil 6 Staj süreçlerinde karşılaşılan problemlerin dağılımı

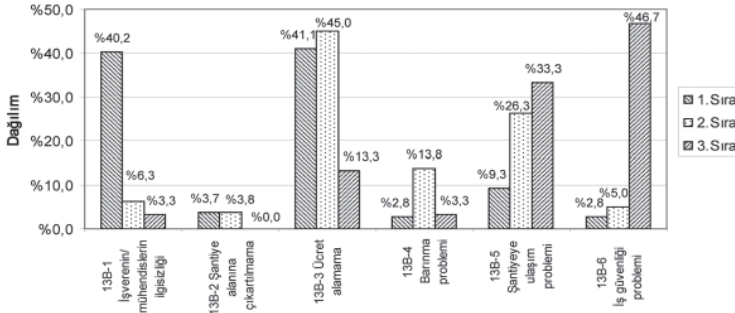
2. sırada en çok karşılaşılan problem, bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması (%61,0); 3. sırada ise staj başvuru süreçlerinin uzun olmasıdır (%51,2) (Şekil 7).

Staj sırasında problem olarak görülen hususların başında stajyerin ücret alamaması (%38,7) gelmektedir. Staj yerindeki işverenin/mühendislerin ilgisizliği (%22,6), staj sırasında şantiyeye ulaşım problemi (%18,8), ağırlığı olan diğer problemlerdir. İş güvenliği (%9,7), barınma (%6,9), şantiye alanına çıkartılmama (%3,2) konularında ise problemle karşılaşılmakla beraber, düzeyleri daha düşüktür. Paralel olarak, 1. ve 2. sırada en çok karşılaşılan problem (%41,1 ve %45), stajyerin ücret alamamasıdır (Şekil 8). 3. sırada, iş güvenliği problemi (%46,7) gelmektedir. Bu aşamada 1. sırada önem atfedilen diğer problem ise, staj yerindeki işverenin/mühendislerin ilgisizliğidir (%40,2).

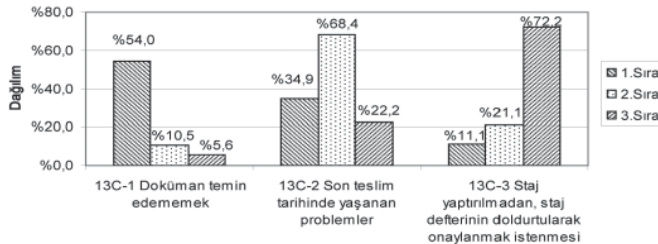
Staj sonrasında ise, staj defterinin son teslim tarihinde yaşanan problemler (%39) ve staj defteri hazırlarken doküman temin edememe (%37) problemleri başta gelmektedir. Staj yaptırılmadan, staj defterinin ilgili şantiyedeki sorumlular tarafından doldurtularak onaylanmak istenmesi (piyasa tabiriyle naylon staj teklif edilmesi) konusu, %24 oranında bir yer işgal etmektedir. Buradaki durum ise, 1. sırada, staj defteri hazırlarken doküman temin edememe (%54); 2. sırada, son teslim tarihinde yaşanan problemler (%68,4); 3. sırada ise naylon staj teklif edilmesi (%72,2) şeklinde ortaya çıkmaktadır (Şekil 9).

Şekil 7 Başvuru sürecinde karşılaşılan problemlerin sıralaması

Şekil 8 Staj esnasında karşılaşılan problemlerin sıralaması

Şekil 9 Staj sonrasında karşılaşılan problemlerin sıralaması

Sonuç ve Öneriler

Bu bildiriye, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Staj Komisyonu çalışmaları çerçevesinde, stajyer öğrencilerin karşılaştıkları problemleri belirlemek üzere yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgular sunulmuştur.

Haziran-Temmuz 2011 döneminde 300 öğrenciye uygulanan anketten geçerli olan 269 adedi değerlendirmeye alınmıştır. Ankete katılan öğrencilerin %43,5'i staj süreçlerinde çeşitli problemlerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerin problem olarak gördükleri konular dağılımlarına göre sırayla; staj sırasında ücret alamama (%16,9), istenilen türde staj yeri bulamama (%14,9), bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması (%11,9), staj yerindeki işverenin/mühendislerin ilgisizliği (%9,9), bölüme staj başvuru süreçlerinin uzun olması (%9,5), staj sırasında şantiyeye ulaşım problemi (%8,2), staj defterinin son teslim tarihinde yaşanan problemler (%7,8), staj defteri hazırlarken doküman temin edememe (%7,4), staj yaptırılmadan staj defterinin doldurtularak onaylanmak istenmesi (%4,8), staj sırasında iş güvenliği problemi (%4,2), barınma problemi (%3,0), şantiye alanına çıkartılma (%1,4), şeklinde ortaya çıkmıştır.

Staj süreçlerinin aslında, üniversite, öğrenci ve işveren olmak üzere 3 saçı ayağı vardır. Bu çalışmada, öğrenci bakış açısıyla problemlerin anlaşılmasına gayret edilmiş, çözüm önerileri de bu çerçevede ortaya koyulmuştur. Problemlerle ağırlıklı olarak (%79,7) başvuru ve staj çalışması sırasında karşılaşıldığı görülmüştür (Şekil 6). Bu problemlerle ilgili bazı çözüm önerileri ana hatlarıyla şu şekilde sıralanabilir:

Stajlar eğitim-öğretimin bir parçası olarak değerlendirildiğinden, bugüne kadarki genel kanaat, yapmak zorunluluğunda olunan bir iş için ücretin söz konusu olamayacağı yönündeydi. Ancak, tecrübeler göstermiştir ki, ücret yüksek olmasa bile, stajyerlerin motivasyonlarına önemli derecede katkı sağlamaktadır. Ücret ödeme konusunda kamu sektöründeki problem mevzuat değişikliği ile çözülebilir. Özel sektörde ise ücret verme konusundaki yelpaze geniştir ve genelde inisiyatif işverendedir. Bu da tıpkı engelli veya hüküm giymiş kişilerin belli koşullarda çalıştırılmasını öngören mevzuatta olduğu gibi, belirli ölçekteki iş yerlerinin belirli sayıda stajyeri, belirli ücretle çalıştırma zorunluluğu getiren bir düzenleme ile çözülebilir.

İstenilen türde staj yeri bulamama ve bölümün yeteri sayıda staj yeri bulamaması problemlerinin çözümü, genel bir koordinasyonda yatmaktadır. Her yıl, YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü kanalıyla, "Yüksek Öğretim Kurumlarının Bakanlıklar ile Onlara Bağlı Kurum ve Kuruluşlardan Yararlanma Yönetmeliği" çerçevesinde, YÖK'e 400 adet; Marmara Çalışanlar Federasyonu'na ise 100 adet kontenjan talebi bildirilmekle beraber, bu faaliyetlerden yeterli düzeyde verimli sonuç alınamadığı görülmektedir. Ancak, bölüm staj komisyonu, ulaştırma konusundaki staj yerlerinin belirli bir kısmını temin etmektedir. Problemin çözümünde, üniversite, öğrenci ve işverenin uygun şartlarda buluşturulmasının yanında, İMO'nun da desteği gerekmektedir. Nitelikli bir havuz sistemi ile bunu çözmek mümkündür.

Staj yerindeki işverenin/mühendislerin ilgisizliği konusundaki problemleri, kurum olarak doğrudan üniversitenin veya öğrencilerin çözmesi mümkün değildir. Staja başlanırken bölüm başkanlığı tarafından ilgili kuruma yollanan, "staj sicil formunda" bu konudaki kurumsal hassasiyet ve temenniler zaten belirtilmektedir. Diğer yandan, bu konuda YTÜ'de geçmiş tecrübelerin aktarıldığı, dönemlik staj seminerleri ile öğrencileri bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır. Seminarlerde öğrencilere, staj yaptıkları şantiyelerde verimli olabilmeleri ve bu tür problemleri aşabilmeleri için ne tür davranış modelleri

geliştirebilecekleri konularında da bilgi verilmektedir. Verimli ve ciddi bir stajın yapılması bir noktada öğrencinin kişiliğine bağlı ise de, staj sırasında gerekli kontrol ve yönlendirmeler, öğrenciyi daha verimli çalışmalar yapmaya teşvik edecek bir unsur olmaktadır.

Bölüme staj başvuru süreçlerinin uzun olması, staj defterinin son teslim tarihinde yaşanan problemler, staj defteri hazırlarken doküman temin edememe gibi problemler kronik olmayıp, öğrencinin staja yaklaşımı ve stajı sahiplenmesi ile aşılmaktadır.

Diğer yandan staj sırasında şantiyeye ulaşım, barınma, iş güvenliği problemleri genelde şantiyelerin mevcut şartlarına bağlı problemlerdir ve her şantiye için kronik olmayabilirler.

Şantiye yetkililerince “staj yaptırılmadan staj defterinin doldurtularak onaylanmak istenmesi” temelde ciddi bir usulsüzlüktür. Bu tip durumları aşma konusunda staj seminerlerinde öğrenciler bilgilendirilmektedir. Ancak, konu bir noktadan sonra stajyerin inisiyatifine ve vicdanına kalmaktadır. Bu durum, naylon staj konusunun işveren tarafından teklif edilen sadece bir yüzüdür. Diğer bir yüzü ise doğrudan stajyerlerin kalkıştıkları usulsüzlüktür. Eğitim, bu problemin çözümünün bir tarafında ise, denetim de diğer tarafındadır. YTÜ’de staj seminerlerinde verilen eğitimlerle staj bilinci ve kalitelerinde bir artış sağlanmıştır. Ancak kalitenin daha da artırılması için staj yeri denetimi konusunun çözülmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin staj yerlerinde sürekli ve sistematik olarak denetlenememeleri bugün önemli bir problemdir. Denetimler, öğretim elemanlarının yıllık izin dönemlerine denk geldiği için daha çok gönüllülük esasına dayanmakta, hattâ bu iş bir angarya olarak görülmektedir. Zaman zaman telefonla staj yerinin aranması şeklinde kontroller yapılmaktadır. Ancak bunlarda bazen tatmin edici cevap alınabilirken, bazen alınamamaktadır. Bu noktada problemin çözümünün, bir bilinçlendirme faaliyetinden çok, denetimleri öğretim elemanları için cazip hale getirmekten geçtiği düşünülmektedir.

Sonuçta öğrenciler için yapılan anketin bir benzerinin de stajyer kabul eden kurumlara uygulanması, karşılıklı çözüm yolları geliştirilmesi ve bu süreçlerin iyileştirilmesi açısından önemlidir.

Kaynaklar

- [1] YTÜ Rektörlüğü Bologna Süreci Bilgilendirme Dokümanları, <http://www.eory.yildiz.edu.tr/duyurular.php?id=41>, dosya adı: Bologna kiti.rar, erişim tarihi: 13.06.2011.
- [2] Yükseköğretim Kurulu Bologna Süreci web sitesi, <http://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=1&i=3>, erişim tarihi: 13.06.2011.
- [3] YTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü Staj Uygulama Esasları, <http://www.inm.yildiz.edu.tr>, erişim tarihi: 10.06.2011.